

BIBLIOTECA CENTRAL
XAVIER AMORÓS
REUS

GUIA DE LECTURA 04

MARIÀ FORTUNY

Marià Fortuny i Marsal va néixer a Reus l'11 de juny de 1838, a l'últim pis de la casa núm. 36 del raval de Robuster. Els seus pares eren Marià Fortuny Blay, fuster, i Teresa Marsal Serra.

El seu avi, un hàbil modulador de figures de cera, va inculcar a Marià el gust per l'art. De molt petit ja l'ajudava a acolorir aquelles figures.

Als nou anys el jove Fortuny demostrava una gran facilitat pel dibuix, i la seva família va decidir fer-lo entrar al taller del pintor Domingo Soberano, a Reus. Més tard va assistir a l'escola nocturna de dibuix i va tenir com a condeixebles a Tapiró i Roig Soler.

El 1849 va morir la seva mare i un any més tard el seu pare. Llavors va anar a viure amb el seu avi, el qual se n'adona que a Reus el seu nét ja no pot aprendre més i decideix desplaçar-se a Barcelona. Allí, però, tindran una vida amb moltes privacions. Mitjançant l'escultor Domènec i Talam aconsegueix un ajut de l'Església de 100 rals al mes, i els estudis gratuïts a l'Escola de Llotja, on va entrar el 1853 i alhora va treballar al taller del pintor Claudi Lorenzale.

A finals de 1854, per fugir del còlera, passa una temporada a Berga i a Queralt, on pinta paisatges. Novament a Reus, retrata al Dr. Alberich i Casas visitant un malalt de còlera, oli encara matusser, però viu document realista.

En tornar a Barcelona, el 23 de febrer de 1856, el seu avi presenta una instància a la Diputació en la que demana una ajuda econòmica per als estudis del seu nét. El 6 de març la Diputació li concedeix, per unanimitat del jurat, una pensió a Roma. Andreu de Bofarull li va pagar l'exempció del servei militar i així va poder anar a Roma.

El 19 de març de 1858 Fortuny arriba a Roma. Copia els clàssics i fa un gran nombre de dibuixos i aquarel·les originals. La seva primera impressió en arribar-hi no va ser molt bona. Escriu al seu avi: *"Roma me ha producido el efecto de un vasto cementerio visitado por los extranjeros"*. El 3 de maig escriu al seu mestre Lorenzale: *"Aquello que admiro por encima de todo son los frescos de Rafael en el Vaticano (...) los otros maestros no me han producido la impresión que esperaba. Para hablar de un cuadro bien pintado prefiero a todos los demás el Retrato de Inocencio X de Velázquez"*.

En aquesta època coneix al pintor italià Attilio Simonetti, amb qui comparteix estudi i es converteix en un dels seus millors amics. Envia les seves primeres obres al seu avi a Reus, però aquest mor el 19 de març de 1859.

A finals d'any la Diputació de Barcelona li va proposar anar al Marroc, per descriure els principals episodis de la guerra de l'Àfrica, tot just començada. Fortuny va passar per Reus, on va veure els seus germans Joan i Adelaida i els seus bons amics Andreu de Bofarull i Domènec Soberano.

El 12 de febrer arriba a Tetuan i es dirigeix al campament de la divisió del General Prim. Fa molts dibuixos i aquarel·les dels llocs, dels combats i de les escaramusses que va veure. Al mateix temps

s'interessa vivament per la vida quotidiana marroquina i per les escenes pintoresques que observa pels carrers. Torna del Marroc el 23 d'abril, un mes després de la Batalla de Wad-Ras on ha pogut presenciar l'episodi protagonitzat pels voluntaris catalans. Va a Madrid on es troba amb Francesc Sans Cabot i Agustí Rigalt, condeixebles seus a l'Escola de la Llotja. Rigalt li presenta Federico de Madrazo i l'acompanya en la seva primera visita al Museu del Prado on copia Velázquez i Goya.

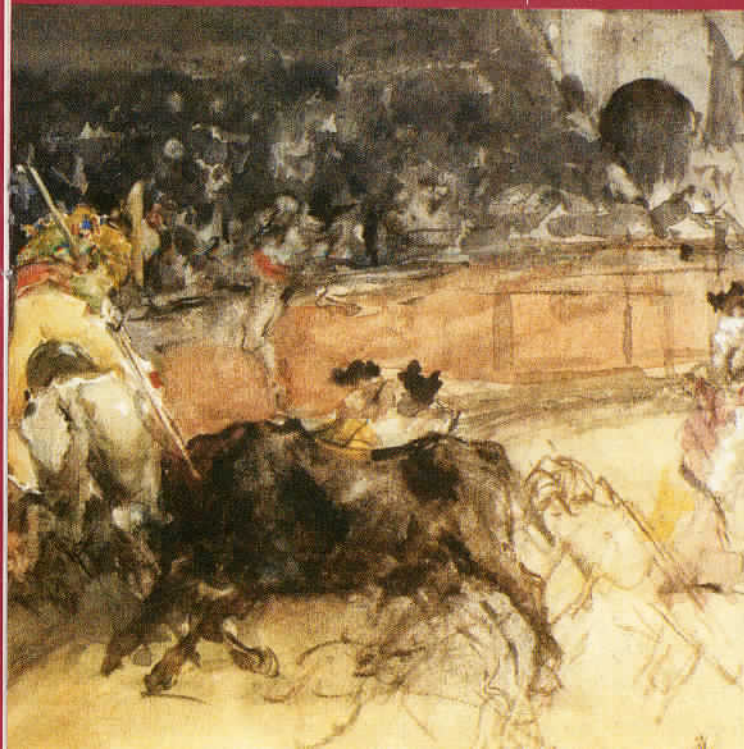
Pel juny torna a Barcelona per presentar a la Diputació els seus treballs. Aquesta institució exposa els més de dos-cents dibuixos que ha fet durant la seva estada al Marroc. L'exposició també es va veure a Reus. L'èxit va ser tal, que el Consell General de la Diputació li va encarregar una tela monumental que representés la Batalla de Tetuan. Fortuny torna a Roma. En aquesta època el seu art va adquirint equilibri, fermesa i precisió, característiques que aviat crearan una nova escola. El 1861 pinta diverses obres: *L'Odalisca*, *Il contino*, *Autorretrat* i fa el seu primer aiguafort: *Tànger*.

El 1862 fa el seu segon viatge al Marroc a instàncies de la Diputació, per poder fer els apunts per la Batalla de Tetuan. Pinta *Sentinella àrab* i *Fantasia àrab* i grava *Família marroquina*.

Torna a Roma i la Diputació li prolonga la beca per dos anys i a canvi li demana tan sols la tramesa del quadre *La Batalla de Tetuan*. En aquesta època pinta *Ferrador marroquí*, *El col·leccionista d'estampés* i *Un guardià àrab*. A Roma manté contacte diari amb els artistes espanyols que formen la tertúlia del Cafè Greco, a la plaça d'Espanya. Entre ells s'hi troben; Tapiró, Simonetti, Moragas, Francés, Agrassot i Vallès.

El 1865 se li acaba la beca de la Diputació i la reina Maria Cristina de Borbó el pensionà perquè li fes un quadre *La reina Maria Cristina i la seva filla passant revista a les tropes* (Museo del Prado). Aquest

Corrida, 1867
Col·lecció particular

mateix any fa el *Retrat de la Senyora Gaye* (Metropolitan Museum of Art).

A finals d'abril de 1866 viatja a París amb les seves últimes obres. Allí coneix a Martín Rico i a Zamacois, que li presenta el marxant Goupil. Fortuny li ensenya la segona versió d'*El col·leccionista d'estampes* i aquest li ofereix un acord comercial que li va solucionar els problemes econòmics.

A l'estiu fa el segon viatge a Madrid i *El col·leccionista d'estampes* junt amb altres obres que porta de Roma són exposades al taller de Sans Cabot amb gran èxit. En aquest mateix taller pinta *Fantasia sobre Faust* (Museo del Prado).

A l'hivern torna a Madrid, es retroba amb Federico de Madrazo, pintor i director del Museo del Prado, i es relaciona amb la seva família. Relació que es consolida més endavant amb el prometatge amb Cecília de Madrazo.

El 1867 passa l'hivern a Roma i pinta la segona versió de *Fantasia àrab* (Walters Art Museum, Baltimore) i la tercera d'*El col·leccionista d'estampes*. Torna a Madrid i freqüenta el Museo del Prado. Goya és el pintor que més l'impressiona. Aquests mesos a Madrid pinta aquarel·les i olis i moltes vegades fa diferents versions d'una mateixa obra. Són d'aquesta època: *La papallona*, *Idil·li*, (Museo del Prado), *La mascarada* (Metropolitan Museum of Art), *Àrabs donant menjar a un voltor*, *Interior d'un harem* i *Àrabs fumant*.

El 27 de novembre es casa amb Cecília de Madrazo, i és precisament durant els preparatius del casament, que s'inspira per fer la seva gran obra: *La Vicaria*.

Després del casament Fortuny i la seva esposa s'instal·len a Roma i allí es dedica especialment a pintar la *Vicaria*. El 8 de setembre neix Maria Luisa, la filla gran de Fortuny.

El 20 d'agost de 1869 viatja a París, ciutat on viurà aproximadament un any. Aquests mesos es relaciona especialment amb els artistes espanyols Raimundo de Madrazo, Zamacois i Martín Rico. En aquesta època coneix els Dumas, pare i fill i a l'hispanista i col·leccionista Charles Davillier, que serà el seu primer biògraf.

El 14 de març de 1870 lliura *La Vicaria* a Goupil, que l'exposa a la seva galeria de la plaça de l'Òpera de París a principis d'abril i la ven a una col·leccionista

Nu a la platja de Portici, 1874
Museo Nacional del Prado, Madrid

per 70.000 francs. L'èxit és impressionant i reporta a Fortuny uns grans guanys. Al mes de maig l'exposa un altra vegada junt amb *l'Encantador de serps*, les aquarel·les *El kief*, *El cafè de les orenetes* (Walters Art Museum, Baltimore) i *El venedor de tapissos*. Fortuny es converteix en un dels artistes més valorats del moment i més buscats pels col·leccionistes.

A París la situació política es complica a causa de la guerra franco-prusiana i això comporta que Fortuny i la seva família tomin cap a Madrid. Fortuny i Ricardo de Madrazo viatgen a Sevilla on pinta *L'escala de la Casa de Pilatos* (Museo Nacional de Bellas Artes, La Havana). D'allí es trasllada a Granada on es reuneix amb la seva dona i la seva filla Maria Luisa. En aquesta ciutat viuran durant dos anys i, a més de pintar, Fortuny es dedica a adquirir gran part de la seva col·lecció d'antiguitats.

L'11 de maig neix el segon fill Marià Fortuny Madrazo (pintor, gravador, fotògraf, i escenògraf, que va destacar sobretot en el disseny tèxtil).

A l'octubre embarca amb Tapiró i Ferràndiz cap a Tànger. Després torna a Granada on pinta entre d'altres *Enterrament a Granada durant el carnaval*, *Arcabusser*, *Contrastos de la vida*, *La porta de la Justícia a l'Alhambra*.

El 1872 visita la fira de Sevilla i comença a pintar *El jardí dels poetes*. El desembre torna a Roma i pinta *La senyoreta del Castillo en el seu llit de mort*, *Oració* i *Esmolador de sabres*.

El 1873 el matrimoni Fortuny s'instal·la a la magnífica vila Martinori, envoltada d'un gran jardí i allunyada del centre de la ciutat, molt a prop del seu taller, on situa la seva col·lecció d'antiguitats. Pinta *El vell nu al sol*, *Ajuntament vell de Granada* i *Àrab davant un tapís* i grava el *Retrat de Velázquez* i el *Cavall marroquí*.

Al maig rep la visita del seu amic Alexandre Dumas, fill, que l'ànima a treballar amb més llibertat, lluny de la influència del seu marxant. Durant aquests últims mesos de la seva vida Fortuny es planteja fer una pintura més personal, apartant-se dels gustos del moment.

Al juliol marxa amb la família cap a Nàpols i s'instal·la a Portici, al peu del Vesubi, davant la mar i on s'hi quedarà fins el novembre. El 6 de novembre tornen a Roma, tot i que Fortuny se sentia a disgust en aquesta ciutat. Assisteix al concert de Beethoven que interpreta el compositor i pianista rus Rubinstein. Fa diversos esbossos de la *Màscara de Beethoven*, que serà una de les seves últimes obres. El 14 de novembre no es troba bé i el dia 21 mor. Tenia 36 anys. L'enterrament a Roma és converteix en una verdadera manifestació de dolor.

Al febrer de 1875 es va posar a la venda la major part dels objectes d'art i la col·lecció d'antiguitats que Fortuny havia anat col·leccionant. L'1 de març van sortir a la venda el mobiliari i altres objectes del seu taller.

Del 26 al 30 d'abril la seva gran col·lecció s'exposà a l'Hotel Drouot de París on fou venuda en subhasta pública.

BIBLIOGRAFIA SELECTIVA

BANÚS I SANS, Josep. *Mariano Fortuny Marsal: guió biogràfic radiofònic*. Reus: Imp. Diana, 1952

BARRAL, Xavier. *Pintura i història: Fortuny, Sans Cabot i Prim a la batalla de Tetuan*. Reus: Centre de Lectura, 2004

BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA. *Mariano Fortuny Marsal, Mariano Fortuny Madrazo: grabados y dibujos*. Madrid: BN, 1994

CARBONELL, Jordi. *Marià Fortuny i la descoberta d'Àfrica*. Tarragona: La Diputació, 1999

FLAQUER, Sílvia. *Inventari d'artistes catalans que participaren als salons de París fins l'any 1914*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1986

FOLCH I TORRES, Joaquim. *Fortuny*. Reus: A.E.R., 1988

Fortuny: homenatge de la Generalitat Republicana (1938). Reus: Centre de Lectura, 1999.

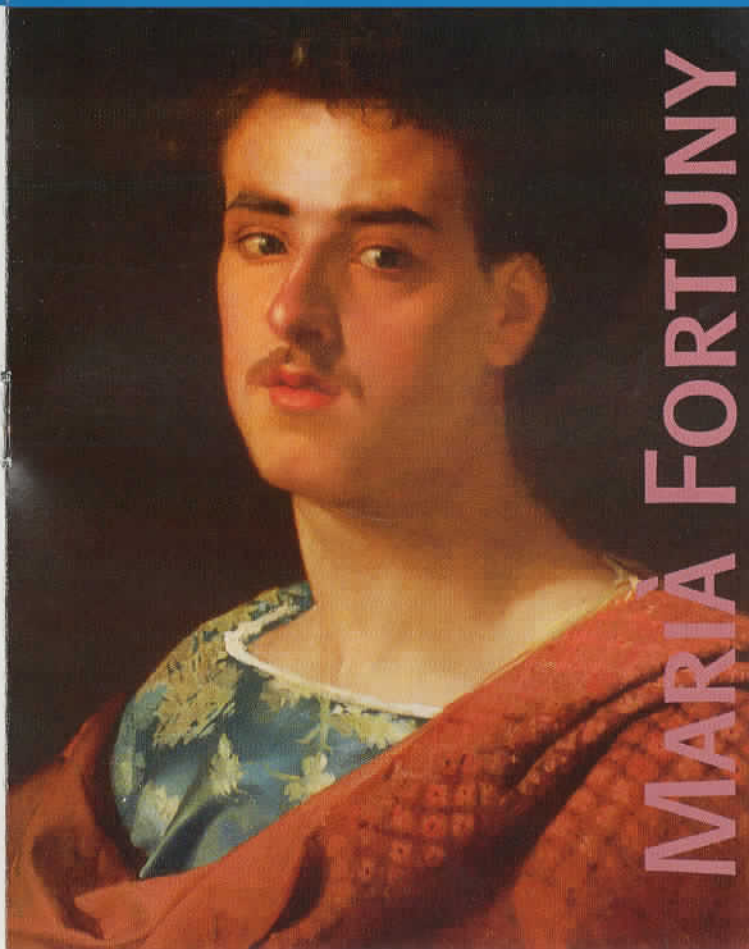
FORTUNY, Marià. *Mariano Fortuny: àlbum: colección escogida de cuadros, bocetos y dibujos desde el principio de su carrera artística hasta su muerte...* Barcelona: Imp. Y Lib. Religiosa del Heredero de Pablo Riera, 1880

Fortuny. Madrid: Dolmen, 2003. 1 CD-Rom

Fortuny: (1838-1874) Exposició al MNAC. Del 17 d'octubre de 2003 al 18 de gener de 2004. Barcelona: MNAC, 2003

"La Lluanera de Nova York a la memòria d'en Marian Fortuny" Nova York: *La Lluanera de Nova York*, 12/1878. [Suplement al núm. 44]

El venedor de tapissos, 1870
Museu de Montserrat

MARIÀ FORTUNY

Autoretrat, 1858
MNAC, Barcelona

MASERES, Alfons. *El pintor Fortuny*. Barcelona: Barcino, 1938

Museu Comarcal Salvador Vilaseca. *Marià Fortuny: dibuixos i gravats al Museu Salvador Vilaseca*. Barcelona: Lunweg, 1997

SANTOS TORROELLA, Rafael. *Fortuny*. Barcelona: Nou Art Thor, 1982

VIVES, Rosa. *Fortuny gravador*. Reus: AER, 1991

YXART, Josep. *Fortuny: notícia biogràfica crítica*. Barcelona: Tipo-Litografia de C. Verdaguer, 1881

Els llibres descrits en blau es troben a la Biblioteca Central Xavier Amorós.

ALGUNES PÀGINES WEB

UNA BONA BIOGRAFIA DE MARIÀ FORTUNY

<http://www.presbag.com/presart/maestros-fortuny.htm>

OBRES

http://www.artcyclopedia.com/artists/fortuny_y_marsal_mariano.html

BIOGRAFIA I OBRES

<http://usuarios.lycos.es/marianofortuny>

**BIBLIOTECA CENTRAL
XAVIER AMORÓS
REUS**

Carrer de l'Escorxador 1

43202 REUS

Tel. 977 010 025

Fax 977 010 028

bcr@reus.net

www.reus.net/bcr